

Život v Kyrgyzstánu

(autor: Kateřina Kohoutová)

— článek není ve finální podobě, stále se na něm pracuje —

Úvod

Kyrgyzstán se nachází v srdci Střední Asie, nejdelší hranice sdílí na severu s Kazachstánem a na jihovýchodě s Čínou, zbytek území sousedí na západě s Uzbekistánem a na jihozápadě s Tádžikistánem. Hlavním městem je severně položený Biškek, dříve nazýván Frunze. Dvacet let po získání nezávislosti tvoří Rusové třetí největší menšinu v zemi, na druhém místě jsou Uzbeci¹⁾, ruština stále platí za lingua francu a funguje, vedle kyrgyzštiny, jako druhý oficiální jazyk státu.

2)

Kyrgyzstán, země velehor i vyprahlých polopouští v dnešní době budí zájem velmocí, které spatřují její zásoby nerostných zdrojů více než lákavé a její polohu strategicky výhodnou. Je to zejména Rusko, USA a Čína, kteří se snaží uplatnit svůj vliv této pěti milionové středoasijské zemi. „Kyrgyzstán je rozpolcený, sám neví, na čí stranu se přiklonit. Američané, Rusové, Čína?“ říká studentka Begimai, která jako dobrovolník spoluorganizuje projekty neziskové organizace *Fond za mezinárodní toleranci v jižním Kyrgyzstánu*. V posledních letech se kyrgyzská zahraniční politika nesoustředí na jediný cíl, ale

dalo by se jednoduše říci, že se snaží být se všemi zadobře, což dokládá i fakt, že jako jediná země na světě povolila umístění jak amerických, tak ruských vojenských základen na svém území. V červnu 2010 ruský prezident Medvěděv zveřejnil plán na vybudování druhé ruské základny, která by měla být umístěna na jihu země, pravděpodobně v oblasti Džalalabádu či Oše. Pokud se tento návrh stane skutečností, mohlo by to přinést určité komplikace v mezinárodních vztazích. Někteří analytici tento krok hodnotí jako snahu o znovuzískání moci, o kterou Rusko při rozpadu Sovětského svazu přišlo.³⁾ Čerstvě zvolený (30. 10. 2011) prezident Almazbek Atambayev navíc v jednom ze svých prvních oznámení překvapil informací o plánovaném zrušení americké základny, která leží v blízkosti hlavního města Biškeku. Nová hlava státu svůj postoj odůvodňuje možným bezpečnostním rizikem, které podle něj vojenská základna může vyvolat: „Víme, že se Spojené Státy často zapojují do vojenských konfliktů. Byl tu Irák, Afghánistán, a nyní tu je napětí s Íránem. Nechtěl bych, aby některá z těchto zemí jednoho dne v odvetě zaútočila na [naši] vojenskou základnu.“⁴⁾ Vnější pozorovatelé jsou však toho názoru, že Atambayev tak činí pod záminkou posílení vztahů s Ruskem, které by zrušení americké základny uvítalo, přestože sám prezident politické důvody pro zrušení základny odmítá. Základna bude i nadále fungovat až do roku 2014, kdy jí vyprší prozatímní smlouva.

Ještě před dvaceti lety tehdejší Kirgizskou SSR většina médií západního světa neviděla jinak než jako jednu z mnoha republik v područí gigantu Sovětského svazu. Život v Kyrgyzstánu byl západními médii opomíjen a dodnes mu dle mého názoru není věnována dostatečná pozornost. Jak vlastně dnes lidé v Kyrgyzstánu žijí, změnil se radikálně jejich každodenní život po rozpadu Sovětského svazu a po získání nezávislosti? Jak na to nahlížela a nahlíží okolní média, a pociťují změnu sami Kyrgyzové?

Než se zaměříme na to, jak lidé ve Střední Asii (SA) žili a žijí, je třeba si uvědomit, že pohled na územní a politické uspořádání SA se průběhu posledních desítek let radikálně změnil. To, co dnes vidíme jako pět samostatných států Střední Asie, bylo před sovětským dělením samosprávné území postavené na vládě klanů a rodů (počátkem 19. století spadala jižní část dnešního Kyrgyzstánu pod Kokandský chanát). Před SSSR bychom těžko hledali někoho, kdo by se primárně označil za Kyrgyzce či Uzbeka, spíše by se zařadil mezi zástupce některého z mnoha klanů, či podle příslušnosti k danému regionu. Přestože se sovětské autority pokusily o rozdělení území do jednotných *národních* států (tyto hranice přetrvaly dodnes), zůstal středoasijský region etnicky velmi různorodý. Na území Kyrgyzstánu o rozloze 198 500 km² dnes žije na osmdesát etnických skupin.⁶⁾ Etničtí Kyrgyzové jsou podle The World Factbook databáze zastoupeni necelými 65%, téměř 14% populace tvoří uzbecká a 12,5%

ruská menšina.⁷⁾

Sovětský svaz o Kirgizské SSR

Jak o Kyrgyzstánu (či Kirgizii⁸⁾) a životě v něm psala tehdejší sovětská média? Jako názorný příklad nám poslouží zpráva Kazy Dikambayeva. Tento někdejší předseda rady ministrů Kirgizské SSR (1958-61) popisuje vznik Sovětského svazu a připojení Kirgizie jako spásu jejího národa předem určeného k záhubě. „*Říjnová socialistická revoluce znamenala radikální změnu v historii kirgizského lidu. Zpřetrhala řetězy koloniálního otroctví, ..., osvobodila Kirgize od sociálního útlu a získala jim národní svobodu.*“⁹⁾ Zmíněný text je silně ideologicky zabarven a popisuje počátky Sovětského svazu v Kirgizstánu z čistě proruského pohledu, od elektrifikace a zřízení infrastruktury, přes zavedení průmyslu, mechanizace zemědělství, školení odborných pracovníků a kolektivizace farem. Barvitě líčí úrodnost místních polí („*Kirgizie v produkci cukru předstihla i Francii a Itálii*“) i nové tendence pastevců, kteří postupně přecházeli z nomádského způsobu života na usedlý („... *vyměnili zakouřené stany za opravdové byty ve městech...*“). Mnohé informace je třeba brát s rezervou, ale faktem je, že pro Kyrgyzstán, potažmo celou Střední Asii, přispěla sovětská intervence ke zvýšení životní úrovně a vzdělanosti.

KAZY DIKAMBAYEV

10)

USA o Kirgizské SSR

Teroristické útoky z 11. září 2001 a následná válka v Afghánistánu obrátily pozornost Spojených Států ke Střední Asii. Tyto události mimo jiné odhalily značné nedostatky a mezery v chápání Střední Asie, jejíž problematika byla do té doby pojímána spíše okrajově, povětšinou pouze jako doplněk studia post-sovětských států.¹¹⁾

... rozpracováno ... — *Kateřina Kohoutová* 08. 11. 2011 00:43

Počet shlédnutí: 131

1)

Nacionalnyj Statistickij Komitet Kyrgyzskoj Respubliki. НАЦИОНАЛЬНЫЙ СТАТИСТИЧЕСКИЙ КОМИТЕТ КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ [online]. 2011 [cit. 2011-11-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.stat.kg/stat.files/tematika/%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84/%D0%9A%D1%8B%D1%80%D0%B3%D1%8B%D0%B7%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%20%D0%B2%20%D1%86%D0%B8%D1%84%D1%80%D0%B0%D1%85/%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D0%BE6.pdf>>.

2)

http://www.lib.utexas.edu/maps/commonwealth/kyrgyzstan_pol_05.jpg

3)

OSBORN, Andrew; ORANGE, Richard. The Telegraph [online]. 25 Jun 2010 [cit. 2011-11-02]. Russia plans second military base in Kyrgyzstan. Dostupné z WWW: <<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/asia/kyrgyzstan/7852226/Russia-plans-second-military-base-in-Kyrgyzstan.html>>.

4)

SCHWIRTZ, Michael. The New York Times [online]. November 1, 2011 [cit. 2011-11-05]. New Leader Says U.S. Base in Kyrgyzstan Will Be Shut. Dostupné z WWW: <http://www.nytimes.com/2011/11/02/world/asia/kyrgyzstan-says-united-states-manas-air-base-will-close.html?_r=1>.

5)

http://www.csmonitor.com/var/ezflow_site/storage/images/media/images/graphics/maps/map-manas-air-base-bishkek-kyrgyzstan/7697424-1-eng-US/Map-Manas-Air-Base-Bishkek-Kyrgyzstan_full_600.jpg

6)

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. 2010 [cit. 2011-11-01]. Kyrgyzstán. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asie/kyrgyzstan/index.html>.

7)

CIA - The World Factbook [online]. 1999 [cit. 2011-11-01]. Central Asia: Kyrgyzstan. Dostupné z WWW: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/kg.html>>.

8)

v sovětských dobách se používal pojem *Kirgizie*, což je z ruštiny; po rozpadu SSSR přišlo označení *Kyrgyzstán*, což je z kyrgyzštiny

9) 10)

DIKAMBAYEV, Kazy. Fifteen soviet socialist republics today and tomorrow : Kirghizia: Complete transformation of former backward colony. In Soviet Booklet. London : Stupendous programme, 1960. s. 30. Dostupné z WWW:

<<http://www.archive.org/details/KirghiziaCompleteTransformationOfFormerBackwardColony>>.

11)

JONES LUONG, Pauline, et al. The Transformation of Central Asia : States and Societies from Soviet Rule to Independence. New York: Cornell University Press, 2004. 332 s.

From:

<https://www.hks.re/wiki/> - **Hospodářská a kulturní studia (HKS)**

Permanent link:

https://www.hks.re/wiki/zivot_v_kyrgyzstanu_-_clanek

Last update: **29/05/2024 19:41**

